

20 JELENIOGÓRSKICH WYCIECZEK SZKOLENIOWYCH (1983 – 2002)

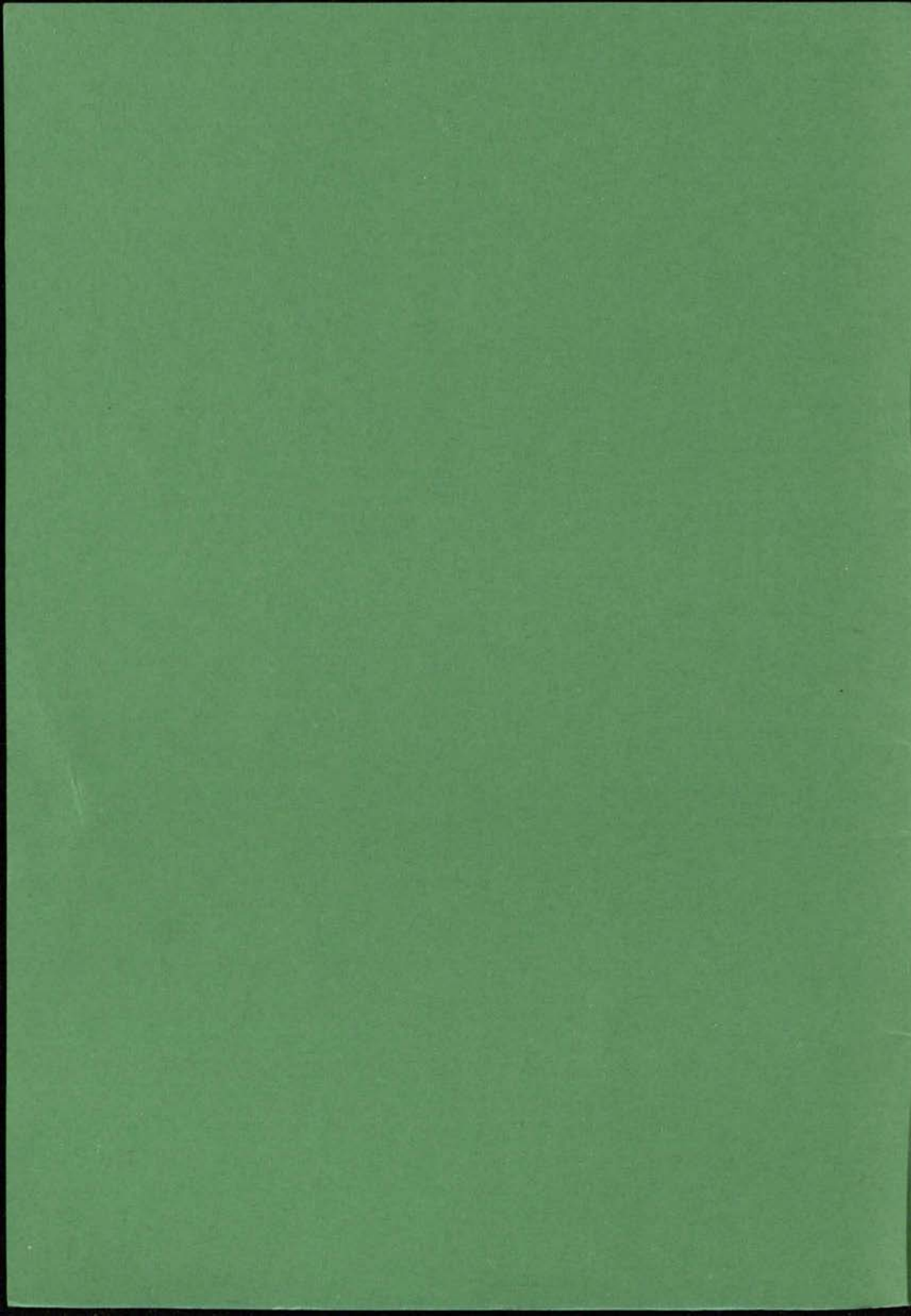
Wycieczki szkoleniowe opiekunów SKKT, kierowników SSM
i działaczy Szkolnego Ruchu Krajoznawczo-Turystycznego
organizowane przez Zarząd Oddziału Wojewódzkiego
Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych
i Kuratorium Oświaty w Jeleniej Górze



kronikę opracował **ZDZISŁAW GASZ**
skład komputerowy wybrała **WENATA STAWICKA-CZERSKA**

IB
796/799
POL/Reg

JELENIA GÓRA 2002



20 JELENIOGÓRSKICH WYCIECZEK SZKOLENIOWYCH (1983 – 2002)

WYCIECZKI SZKOLENIOWE OPIEKUNÓW SKKT,
KIEROWNIKÓW SSM I DZIAŁACZY SZKOLNEGO
RUCHU KRAJOZNAWCZO – TURYSTYCZNEGO
ORGANIZOWANE PRZEZ
ZARZĄD ODDZIAŁU WOJEWÓDZKIEGO
POLSKIEGO TOWARZYSTWA SCHRONISK
MŁODZIEŻOWYCH
I KURATORIUM OŚWIATY
W JELENIJ GÓRZE

KSIAŻNICA KARKONOSKA
58-500 Jelenia Góra, ul. Bankowa 27



100122770

18 796/799 701 / Reg



Dla Książnicy Karłowickiej
2008
Gasz

KRONIKĘ OPRACOWAŁ
ZDZISŁAW GASZ
SKŁAD KOMPUTEROWY WYBRAŁA
WENATA STAWICKA – CZERSKA

JELENIA GÓRA 2002

KRONIKA ZAWIERA

- I WYCIEZKI SZKOLENIOWE (W SKRÓCIE)
- II PROWADZĄCY – PRZEWODNICY WYCIECZEK
- III TO I OWO O WYCIECZKACH
- IV REJESTR UCZESTNIKÓW 20-TU WYCIECZEK



I WYCIECZKI SZKOLENIOWE (W SKRÓCIE)

I 2-4 IX 1983

„ Szlakiem zabytków klasy „O” na Dolnym Śląsku”

Organizator – Zdzisław Gasz (Kuratorium Oświaty i PTSM w Jeleniej Górze)

Uczestników – 23 osoby

Prowadzący – Aleksander Sobierajski i Teofil Ligenza vel Ozimek
(działacze PTSM i PTTK z Jeleniej Góry)

Trasa: Jelenia Góra – Świdnica – Ziębice – Henryków – Brukalice – Paczków –
Otmuchów – Koperniki – Nysa – Brzeg – Stronia – Oleśnica – Wrocław –
Trzebnica – Lubiąż – Legnickie Pole – Jelenia Góra

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: obaj prowadzący + przewodnicy miejscowi, Danuta Bartosiewicz – Nysa,
Ryszard Wach – Oleśnica, Józef Czurka – Legnickie Pole.

II 7-9 IX 1984

„ Szlakiem ciekawych rezerwatów i pomników przyrody Dolnego Śląska „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Uczestników – 27 osób

Trasa: Jelenia Góra – Bolków – Świdnica – Przeł. Tapadła – Jordanów – Wojślawice –
Złoty Stok – Kłajno – Przeł. Puchaczówka – Międzygórze – Bystrzyca Kłodzka –
Zieleniec – Duszniki Zdrój – Kudowa Zdrój – Karłów – Nowa Ruda – Zagórze Śl.
- Świdnica – Strzegom – Rogoźnica – Jawor – Wąwóz Myśluborski – Sędziszowa-
Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: brak materiałów, ale większość trasy objaśniał prowadzący wycieczkę.

III 6-8 IX 1985

„Szlakiem osiągnięć 40-lecia PRL na Dolnym Śląsku”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 41 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Bolesławiec – Chojnów – Chocianów – Głogów – Polkowice –
Lubin – Prochowice – Środa Śl. – Sobótka – Zagórze Śl. – Srebrna Góra – Bardo-
Schronisko „ Andrzejówka „ – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: Roman Binkiewicz – Chojnów, Zdzisław Gasz – Chocianów i Legnica,
Środa Śl. – Danuta Bartosiewicz, Sobótka – Ludwik Anioł, Srebrna Góra
- Józef Mroziński, niekiedy przewodnicy miejscowi np. w Głogowie,
Bardzie, przewodnictwo po trasie – prowadzący wycieczkę.

IV 4-7 IX 1986

„ Po województwie opolskim „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 38 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Nysa – Glucholazy – Paczków – Otmuchów – Nysa –
Łambinowice – Moszna – Głogówek – Góra Św. Anny – Opole- Brzeg – Jelenia
Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: Albert Szyndzielorz (miejscowy) – Głogówek, Moszna – przewodnik miejscowy.

Danuta Bartosiewicz – Nysa, uzdrowiska sudeckie – Głuchołazy,
organizacja miast średniowiecznych, architektura renesansu – Brzeg.
Joanna Ożarska – lokacja miast średniowiecznych – Opole, skanseny –
Bierkowice, zagospodarowanie Opolszczyzny.
Józefa Konopka – powstania śląskie – Góra Św. Anny.
Zdzisław Gasz – architektura obronna gotyku – Paczków, martyrologia-
Lambinowice.

V 4 – 7 IX 1987

„Po województwie zielonogórskim „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 39 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Łagów Lub. – Gościkowo- Paradyż – Międzyrzec – Świebodzin –
Krosno nad Odrą – Zielona Góra – Ochla – Drzanków – Kozuchów – Bytom
Odrzański – Nowa Sól – Zielona Góra – Świdnica k. Zielonej Góry – Żary –
Żagań – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: Danuta Bartosiewicz – Krosno Odrzańskie; Czesław Szmelter – Żary,
Żagań; Józefa Konopka – Kozuchów, Drzanków; Zdzisław Gasz – Ochla,
Zielona Góra; Łagów – przewodnik miejscowy.

VI 3 – 6 IX 1988

„Po województwie leszczyńskim”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 36 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Bolesławiec – Leszno – Osieczna – Rydzyna – Pawłowice –
Rokosowo – Pudliszki – Krobia – Gostyń Wielkopolski – Osieczna –
Jezioro Wonieś – Racot – Kościan – Śmigiel – Boszkowo – Włoszakowice –
Osieczna – Leszno – Rawicz – Legnica – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: Danuta Bartosiewicz – Leszno; Józefa Konopka – Pawłowice; Jerzy
Rubach – Rokosowo; Adam Spolnik – Gostyń Wielkopolski; Czesław
Szmelter – Śmigiel, Osieczna; Zdzisław Gasz – Kościan, Boszkowo,
Włoszakowice. Przewodnicy miejscowi w Rydzynie, Pudliszkach,
Racocie oraz częściowo (wspólnie z naszymi) w Pawłowicach,
Rokosowie, Kościanie i Gostyniu Wielkopolskim.

VII 7 – 11 IX 1989

„ Po województwie kieleckim „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 39 osób.

Trasa: Jelenia Góra (PKP) – Kielce (PKS) – Mąchoce Scholasteria – Ciekoty –
Zagnańsk – Samsonów – Bobrza – Obłęgorek – Kielce – Bolechowice –
Jaskinia „ Raj „ – Chęciny – Kielce – Mąchoce Scholasteria – Ciekoty –
Św. Katarzyna – Bodzentyn – Michniów – Wąchock – Starachowice –
Św. Katarzyna (Lysa Góra) – Nowa Słupia – Dymarki Świętokrzyskie –
Kielce (PKP) – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa + PKP + piesza.

Przewodnicy: prawie całość trasy prowadził przewodnik miejscowy zaproszony przez
Joannę Ozarską, Danuta Bartosiewicz – Dymarki Świętokrzyskie.

VIII 13 – 16 IX 1990

„ Po województwie bielskim „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 42 osoby.

Trasa: Jelenia Góra (PKP) – Ustroń (PKP) – Cieszyn (PKP) – Ustroń (aut.) –
Równica – Wisła – Wisła Fojtula (pieszo) – Dolina Białej Wiselki – Barania
Góra – Schronisko na Przysłopie – Pietraszonka – Istebna – Zaolzie (aut.) –
Koniaków – Żywiec – Sucha Beskidzka – Kalwaria Zebrzydowska – Wadowice –
Bielsko-Biała (PKP) – Jelenia Góra.

Wycieczka PKP + autokar + pieszo.

Przewodnicy: niemal całość Zdzisław Gasz, Danuta Bartosiewicz – zbójnicy beskidzcy.

IX 12 – 15 IX 1991

„ Po województwie bydgoskim i toruńskim „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 36 osób.

Trasa: Jelenia Góra (PKP) – Bydgoszcz (PKP) – Toruń (PKP) – Bydgoszcz (aut.) –
Gaśawa – Biskupin – Wenecja – Strzelno – Kruszwica – Inowrocław (PKP) –
Jelenia Góra.

Wycieczka PKP + autokar.

Przewodnicy: Zdzisław Gasz – Toruń, Inowrocław, miejscowy przewodnik po
Bydgoszczy, Danuta Bartosiewicz – Wenecja, Gaśawa, Ludwik Anioł –
Biskupin, Strzelno, inni brak materiałów.

X 11 – 13 IX 1992

„ Pogranicze czeskie „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 46 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Zawidów – Frydlant – Liberec – Jablonec n. Nysą – Mała Skala –
Żelazny Brod – Semily – Vrchlaby – Špindlerowy Młyn – Vrchlaby – Jańske Lazně-
Pec pod Snežkou – Bernartice – Skalné Miasto (Adršpach – pieszo – Taplica) –
Trutnov – Lubawka – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowo – piesza.

Przewodnicy: Jadwiga Niwińska – Skalné Miasto, Leszek Koprowski – Ještěd, Liberec,
Jablonec n. N., Zdzisław Gasz – Vrchlaby, Špindlerowy Młyn, Pec pod
Snežkou.

XI 10 – 12 IX 1993

„ Euroregion Nysa „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 43 osoby.

Trasa: Jelenia Góra – Jakuszyce – Liberec – Jablonne v Podj. – Czeska Szwajcaria
(Paneńska Skala, dolina Kamienicy, Hřensko) – Dečín – Sloup – Varnsdorf –
Zamek Lemberk – Frydlant – Zgorzelec (Łagów) – Görlitz – Zgorzelec – Jelenia
Góra.

Wycieczka autokarowo – piesza.

Przewodnicy: Henryk Czarnecki – Görlitz, Zdzisław Gasz – Dečín, Jablonne v. Podj.,
Krzysztof Raczek – Góry Łużyckie, Roman Binkiewicz – Czeska
Szwajcaria, innych danych brak.

XII 8 – 11 IX 1994

„Morawy „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 45 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Nysa – Głuchołazy – Jeseník – Bruntal – Mor. Šternberk – Olomouc
- Přerov – Kroměříž – Slawkov (Austerlitz) – Morawski Kras – Jedovnice -
Blansko – Litomyšl – Hradec Kralove – Juzefov – Dvur Kral. – Trutnov – Lubawka
- Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: Danuta Bartosiewicz – Litomyšl, Zdzisław Gasz – Austerlitz, Olomouc,
Roman Binkiewicz – Kroměříž, Leszek Koprowski – Dvur Kral., Juzefov,
innych danych brak.

XIII 15 – 17 IX 1995

„Wschodnie Czechy „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 42 osoby.

Trasa: Jelenia Góra – Jakuszyce – Turnov – Hruboskalsko – Zamek Trosky – Prachovske
Skaly – Jičín – Mladejov – Nymburk – Podjebrady – Kolin – Kutna Hora – Sedlec
- Malešov – Chrudim – Pardubice – Hradec Kralove – Lubawka – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa – piesza.

Przewodnicy: Michał Bauer i Bogusław Chendoszko – Pardubice, Barbara Boładź –
Podjebrady, Sławomir Sobieski – Kolin, Jerzy Frontczak – Turnov,
Daniel Graczyk – Trosky, Marek Bergtraum – Jičín, Roman Binkiewicz –
Czeski Raj, Prachovske Skaly, Leszek Koprowski – Hruboskalsko,
Danuta Bartosiewicz – Hradec Kral., Marian Jabłoński – Nymburk, Kutna
Hora, Sedlec, Chrudim, Zdzisław Gasz – Kutna Hora, Sedlec, Chrudim

XIV 12 – 15 IX 1996

„Północne i Zachodnie Czechy „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 50 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Jakuszyce – Liberec – Česka Lipa – Litomeřice – Terezín –
Libochovice – Louny – Žatec – Pilzno – Stříbro – Plana – Mariánské Lázně –
Tepla – Karlovy Vary – Jáchymov – Rudawy Czeskie (Klinovec) – Vejprty –
Kadaň – Zagł. Mosteckie – Duchcov – Teplice – Usti n. L. – Jakuszyce –
Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: Roman Binkiewicz – Litomeřice, Danuta Bartosiewicz – Terezín, Kadaň,
Barbara Boładź – Žatec, Leszek Koprowski – Mariánské Lázně, Sławomir
Sobieski – Karlovy Vary, Piotr Gryszel – Tepla, Ewa Parfianowicz –
Rudawy, – Krzysztof Raczek – Zagł. Mosteckie, Marian Jabłoński –
Duchcov, Teplice, Usti n. L., Paweł Kasprzyk – ruch husycki, Maciej
Stanisz – Jáchymov, Zdzisław Gasz – Libochovice, Louny, Pilzno.

XV 11 – 14 IX 1997

„ Czechy Południowe i Salzburg „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 49 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Jakuszyce – Praha – Č. Budejovice – Zatoň – Linz – Salzburg – St. Wolfgang – Bad Ischl – Gmunden – Č. Krumlov – Č. Budejovice – Zamek Hluboka – Tabor – Praha – Jakuszyce – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: Urszula Białach – St. Wolfgang, Danuta Bartosiewicz – Bad Ischl, Michał Turkiewicz – Gmunden, Marian Jabłoński – Č. Budejovice, Leszek Koprowski – Č. Krumlov, Małgorzata Dłużyk – Tabor, Piotr Gryszel i Sławomir Sobieski – Salzburg, Paweł Kasprzyk – szlak Szwajka, Krzysztof Raczej – geografia Austrii, Renata Horbacz – historia Austrii, Walery Czarnecki – średniowieczny wymiar sprawiedliwości, Ewa Parfianowicz – Szumava, Las Czeski, Roman Binkiewicz – W. A. Mozart.

XVI 21 – 26 VI 1998

„ Litwa „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 43 osoby.

Trasa: Jelenia Góra – Słoszewo k N. D. Mazowieckiego – Ogrodniki – Druskienniki – Wilno – zwiedzanie Wilna, Troków i Sudery – po 3 dniach dojazd do Kowna Przez Szawle, G. Krzyży, Szydłów, Kowno – Budzisko – Warszawa – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa.

Przewodnicy: Elżbieta Krępska – Druskienniki, Małgorzata Dłużyk – Troki, Marek Dąbek – Szawle, Roman Binkiewicz – Kowno. W Wilnie – Urszula Białach – uniwersytet + kościół, Piotr Gryszel – cerkwie, Elżbieta Kasprzyk – Ostra Brama, Leszek Koprowski – katedra, Anna Zwada – Kościół Św. Anny, Renata Jabłońska – Góra 3 Krzyży, Zdzisław Gasz – panorama Wilna, Antokół, geografia Litwy, Suderva, Szydłów, Paweł Kasprzyk – Mickiewicz a Litwa, Danuta Bartosiewicz – historia Litwy, Cytowiany, Polaey na Litwie, Krzysztof Górecki – najnowsza historia Litwy.

XVII 16 – 19 IX 1999

„ Południowe Łużyce i Saksonia „

Organizator – Zdzisław Gasz.

Prowadzący – Zdzisław Gasz i Piotr Gryszel.

Uczestników – 39 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Łagów – Görlitz – Bautzen – Saska Szwajcaria (Stolpen, Bastei, Königstein, Bad Schandau) – Dečín – Drezno – Miśnia – Łagów – Góry Żytawskie (Oybin, Jonsdorf) – Zittau – Ostritz – Zgorzelec – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowo – piesza.

Przewodnicy: Marian Jabłoński – Bautzen, Urszula Białach – Zittau, Jan Owczarek – Ostritz, Danuta Bartosiewicz – Miśnia, Małgorzata Dłużyk – Stolpen, Piotr Gryszel – Drezno, Bastei, Königstein, Marian Iwanek – Łużyce i Łużycanie, Ostritz, Krzysztof Górecki – historia Niemiec po roku 1989,

XVIII 22 – 30 VI 2000

„ Ukraina Zachodnia „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 47 osób.

Trasa: Jelenia Góra (PKP) – Przemyśl – Lwów – Złoczów – Podhorce – Brody –
Poczajów – Krzemieniec – Wiśniowiec – Zbaraż – Tarnopol – Czortków –
Kamieniec Podolski – Chocim – Czerniowce (Bukowina) – Kosów – Czarnohora
Gorgany – Worochta – Jaremczę – Nadwórna – Stanisławów – Górka Hoszowska
– Stryj - Drohobycz – Truskawiec – Sambor – Przemyśl (PKP) – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa + PKP.

Przewodnicy: Lwów – przewodnicy miejscowi (3), Wenata Stawicka i Elżbieta
Maryniwska – Złoczów, Ewa Bienias – Brody, Roman Binkiewicz –
Podhorce, Bukowina, Czerniowce, Jaremczę, Zofia Trajnowicz –
Poczajów i sprawy cerkiewne, Urszula i Tomasz Białach – Krzemieniec,
Antonina Sobierajska – Wiśniowiec i Nadwórna, Anna Zwada –
Czortków, Krzysztof Raczek – Tarnopol, geografia Ukrainy, Danuta
Bartosiewicz – Kamieniec Pod. i Chocim, Renata Jabłońska – Kosów,
Maciej Stanisław – Huculi, Piotr Gryszel – Gorgany, Czarnohora, Worochta,
Leszek Koprowski – Stanisławów, Marian Jabłoński – Stryj, Elżbieta
Krepska – Truskawiec, Elżbieta Kasprzyk – Sambor, Jan Owczarek –
Drohobycz, Bruno Schultz, UPA, Paweł Kasprzyk- Ruś i Ukraina w
Rzeczypospolitej, Maria Czyżowicz – Ukraina wyzwolona, Zdzisław
Gasz – Zbaraż.

XIX 19 – 26 VIII 2001

„ Słowacja „

Organizator – Zdzisław Gasz przy dużym współudziale Macieja Stanisza.

Prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 40 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Ustroń – Zwardoń – Čadca – Mała Fatra (Terchova, Wielki
Krywań) – Dolny Kubin – Ružomberok – Bešenova – Poprad – Veľký Slavkov –
Tatr. Lomnica – Wysokie Tatry – V. Slavkov – Spišský Čvrtok – Levoča –
Spišský Hrad – Prešov – Košice – Rožnava – Jask. Ochtinska – Jask. Domica –
Zamek Krasna Horka – Rožnava – Słowacki Raj (Dedinki) – Bańska Bystrzyca
Zvoleň – Čičmany – Bojnice – Trenčín – Piešťany – Trnava – Bratysława –
Pardubice – Lubawka – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowo – piesza.

Przewodnicy: Małgorzata Polańska – M. Fatra, Maciej Stanisław – Wysokie Tatry,
Bešenova, Bojnice, Henryk i Tadeusz Sławiński – Wysokie Tatry,
Piotr Norko – Spišský Hrad, Danuta Bartosiewicz – Levoča, Irena
Panowicz – Prešov, Jan Owczarek – Košice, historia Słowacji, Urszula i
Tomasz Białachowie – Bańska Bystrzyca, Jerzy Rubach – Zvoleň,
Elżbieta Krepska – Trenčín, Małgorzata Dłużyk – Piešťany, Zofia
Trajnowicz – Trnava, Paweł i Elżbieta Kasprzykowie i Ewa Bienias –
Bratysława, Marian Jabłoński – zbójnictwo, Romuald Witczak – literatu-
ra słowacka, Grzegorz Szmidi – powstanie 1944 r., Zdzisław Gasz –
geografia Słowacji, Rožnava.

„Wschodnim wybrzeżem Bałtyku „

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz.

Uczestników – 45 osób.

Trasa: Jelenia Góra – Ostrołęka – Budzisko – Birsztany – Kowno – Połaga – Mierzeja Kurońska – Kłajpeda – Połaga – Lipawa – Kuldiga – Jurmala – Ryga – Salaspils (Kirholm) – Parnawa – Tallin – prom – Helsinki – prom – Tallin – Narwa – Jezioro Pejpus – Tartu – Otepää – Valmiera – Cesis – Park Narodowy Gauja (Sigulda) – Ryga – Góra Krzyży – Cytowiany – Szydłów – Kowno – Budzisko – Augustów – Ostrów Wielkopolski – Bolesławiec – Jelenia Góra.

Wycieczka autokarowa + prom.

Przewodnicy: Teresa Łukawska – Birsztany, Małgorzata Śniechowska i Krystyna Poglódek Mierzeja Kurońska, Marian Jabłoński – Kłajpeda, Renata Jabłońska – Połaga, Jolanta Wierzbicka – Lipawa, Teresa Materny – Kuldiga, Polacy na Litwie, Urszula Czepiel – Jurmala, Eugenia Kudera , Danuta Bartosiewicz – Ryga, Aldona Gardziej – Parnawa, Elżbieta i Paweł Kasprzykowie i Ewa Bienias – Tallin, Urszula i Tomasz Białachowie – Helsinki + geografia Finlandii (U. B.), historia Finlandii + bitwa pod Kircholmem (T. B.), Anna Zwada – Narwa, Ryszard Chojnicki – Jezioro Pejpus, Andrzej Chojnicki – Otepää, Zofia Trajnowicz – Tartu, Szydłów, ciekawostki religijne, Jerzy Młodnicki – Valmiera, Barbara Jaśniewicz – Cesis, Tadeusz Praweński – P N Gauja, Maria Goraczewska – Góra Krzyży, geografia: Litwy – Elżbieta Czyżowicz, Łotwy – Kazimiera Praweńska , historia: Litwy – Jolanta Kawula, Łotwy – Maria Czyżowicz, Romana Dobosz – ciekawostki kulinarne, Zdzisław Gasz – geografia i historia Estonii, Kowno, Zofia Klos – opracowanie przewodnika wycieczkowego.

II PROWADZĄCY – PRZEWODNICY WYCIECZEK

r. – referujący
o. – oprowadzający

- Danuta Bartosiewicz** (Świeradów Zdrój) – I – o. Nysa / III – o. Środa Śl./ IV – o. Nysa ,
r. uzdrowiska sudeckie – Gluchołazy, r. organizacja miast średniowie-
cznych, r. architektura renesansu – Brzeg /
V – o. Bytom, Krosno/ VI – o. Leszno/ VII r. Dymarki/ VIII – r.
Zbójnicy beskidzcy/ IX – o. Wenecja, Gaśawa/ X – o. Jested,
Liberec, Jablonec n. N. / XI -----/ XII – o. Litomyśl/ XIII – o. Hradec
Kralove/ XIV – o. Terezin, Kadaň/ XV – o. Bad Ischl/ XVI – r.
Historia Litwy, Polacy na Litwie, Cytowiany/ XVII – o. Miśnia/
XVIII – o. Kamieniec Pod., Chocim/ XIX – o. Levoča, / XX – o. Ryga,
r. Cytowiany/
- Roman Binkiewicz** (Bolesławiec) – I -----/ II -----/ III – o. Chojnów / VII ----- / VIII ----- /
XI – r. Czeska Szwajcaria / XII – o. Kromeř / XIII – o. Prachovske
Skaly, r. Český Raj / XIV – o. Litomeřice / XV – r. W. A. Mozart /
XVI – o. Kowno / XVIII – o. Podhorce, r. Bukowina, o. Czerniowce,
r. Jaremeze /
- Urszula Białach** (Zgorzelec) XV – o. St. Wolfgang / XVI – o. uniwersytet i kościół w Wilnie
XVII – o. Zittau / XVIII – o. Krzemieniec / XIX – o. Bańska Bystrzyca
XX – o. Helsinki, r. geografia Finlandii /
- Paweł Kasprzyk** (Lubawka) XIV – r. Ruch husycki / XV – r. Szlak Szwejska / XVI – o. i r.
Mickiewicz a Litwa / XVIII – r. historia Rusi i Ukrainy do 1795 r./
XIX – o. Bratysława / XX – o. Tallin /
- Piotr Gryszel** (Lwówek Śląski – Jelenia Góra) – XIV – o. Tepla / XV – o. Salzburg / XVI –
o. cerkwie Wilna / XVII – współkierownik, o. Drezno, o. Bastai,
o. Königstein / XVIII – r. Czarnohora, r. Gorgany, r. Worochta /
- Marian Jabłoński** (Jelenia Góra) – X ----- / XII ----- / XIII – o. Kutna Hora i Sedlec,
o. Nymburk, o. Chrudim / XIV – o. Duchcov, o. Teplice, o. Usti n. L./
XV – o. Č. Budejovice / XVII – o. Bautzen / XVIII – o. Stryj /
XIX – r. zbójnictwo słowackie / XX – o. Klajpeda, r. historia Klajpedy/
- Leszek Koprowski** (Piechowice) – IX ----- / X – o. M. Skala / XI ----- / XII o. Juzefov,
r. Dvur Kral. / XIII – o. Hruboskalsko / XIV – o. Marianske Lázně /
XV – o. Č. Krumlov / XVI – o. katedra w Wilnie / XVIII –
o. Stanisławów /
- Elżbieta Kasprzyk** (Kamienna Góra – Lubawka) – XVI – o. Ostra Brama w Wilnie / XVIII
o. Sambor / XIX – o. Bratysława / XX – o. Tallin /

- Tomasz Białach** (Zgorzelec) – XVIII – o. Krzemieniec / XIX – o. Bańska Bystrzyca / XX – o. Helsinki, r. historia Finlandii, r. bitwa pod Kircholmem /
- Ewa Bienias** (Lubawka) – XVIII – r. Brody / XIX – o. Bratysława / XX – o. Tallin /
- Renata Jabłońska** (Jelenia Góra) – XVI – o. Góra 3 Krzyży w Wilnie / XVIII – o. Kosów / XX – o. Połaga
- Anna Zwada** (Jelenia Góra – Łomnica) – XVI – o. Kościół Św. Anny w Wilnie / XVIII – r. Czortków / XX – r. Narva /
- Krzysztof Raczek** (Piechowice) – XI – r. G.Łużyckie / XII ----- / XIV – r. Zagłębie Mosteckie / XV – r. geografia Austrii / XVIII – r. geografia Ukrainy, o. Tarnopol /
- Elżbieta Krępska** (Piechowice) – XVI – o. Druskienniki / XVIII o. Truskawiec / XIX o. Trenčín /
- Małgorzata Dłużyk** (Bolesławiec) – XV – o. Tabor / XVI – Troki / XIX o. Prieštany /
- Jan Owczarek** (Jelenia Góra) – XVII – o. Ostritz / XVIII – o. Drohobycz, r. UPA, r. Bruno Schultz / XIX – o. Košice, r. historia Słowacji /
- Zofia Trajnowicz** (Piechowice) – XVIII – o. Ławra Poczajowska, r. różne religie Ukrainy / XIX – o. Trnava / XX – o. Tartu (Dorpat), o. Szydłów, r. ciekawostki religijne Litwy i Łotwy /
- Sławomir Sobieski** (Jelenia Góra) – XI ----- / XII ----- / XIII – o. Kolin / XIV – o. Karlove Vary / XVI – o. Salzburg /
- Maciej Stanisław** (Piechowice) – XVI – o. Jachymov / XVIII – r. Huculi / XIX – współorganizator, o. Tatry Wysokie, o. Bašenova, r. Zamek Bojnice, r. Tatry Słowackie /
- Krzysztof Górecki** (Bolesławiec) – XVI – r. współczesna historia Litwy / XVIII – r. historia Niemiec po 1989 r. /
- Maria Czyżowicz** (Bolesławiec) – XVIII – r. Ukraina wyzwolona / XX – r. historia Łotwy /
- Ewa Parfianowicz** (Jelenia Góra) – X ----- / XI ----- / XIV – r. Rudawy Czeskie XV – r. Szumava, Las Czeski /
- Barbara Bolądz** (Leśna – Jelenia Góra) – XIII – o. Podiebrady / XIV – o. Žatec /
- Jerzy Rubach** (Kamienna Góra) – V ----- / VI – o. Rokosowo / X ----- / XI ----- / XII ----- / XIX – r. Zvoleň /
- Józefa Konopka** (Kamienna Góra – Piechowice) – II ----- / IV – o. r. powstania śląskie Góra Św. Anny / V – o. Kozuchów / VI – o. Pawłowice /

- Joanna Ożarska** (Jelenia Góra – Piechowice) – IV – o. r. lokacja miast średniowiecznych
Opole, o. r. skanseny – Bierkowice, r. zagospodarowanie
turystyczne Opolszczyzny /
- Piotr Norko** (Świerzawa) – II ---- / XI ---- / XIX – o. Spišský Hrad /
- Czesław Szmelter** (Bolesławiec) – IV ---- / V – o. Żary, Żagań / VI – o. Osieczna,
r. Śmigiel / X ---- / XII ---- /
- Ryszard Wach** (Jelenia Góra) – I - o. Oleśnica /
- Józef Czurka** (Jelenia Góra) – I – o. Legnickie Pole /
- Józef Mroziński** (Zgorzelec) – III – o. Srebrna Góra /
- Ludwik Aniol** (Lubań) – III – o. Sobótka / IX – o. Biskupin, o. Strzelno /
- Bogusław Chendoszko** (Kamienna Góra) – XIII – o. Pardubice /
- Michał Bauer** (Kamienna Góra) – XIII – o. Pardubice /
- Marek Bergtraum** (Piechowice) – XIII – o. Jičín /
- Walery Czarnecki** (Lubań) – XV – r. średniowieczny wymiar sprawiedliwości /
- Renata Horbacz** (Piechowice) – XV – r. historia Austrii /
- Michał Turkiewicz** (Lubań) – X ---- / XI ---- / XV – r. Gmunden /
- Henryk Czarnecki** (Zgorzelec) – XI – o. Görlitz / XII ---- /
- Adam Spolnik** (Piechowice) – VI – o. Gostyń Wielkopolski /
- Daniel Graczyk** (Piechowice) – XIII – o. Zamek Trosky /
- Jerzy Frontczak** (Szklarska Poręba) – XIII – o. Turnov /
- Jadwiga Niwińska** (Kamienna Góra) – X – o. Skalne Miasto Adršpach – Teplice /
- Marek Dąbek** (Jelenia Góra – Piechowice) – XVI – r. Szawle /
- Marian Iwanek** (Jelenia Góra) – XVII – o. Ostritz, r. Serbowie Łużyccy /
- Wenata Stawicka** (Porajów) – XVIII – o. Złoczów /
- Elżbieta Maryniewska** (Porajów) – XVIII – o. Złoczów /
- Zbigniew Sobierajski** (Kostrzyca) – XVIII – r. ciekawostki przyrodnicze Ukrainy /
- Antonina Sobierajska** (Jelenia Góra) – XVIII – r. Wiśniowiec, r. Nadwórna /

- Romuald Witczak (Jelenia Góra) – XIX – r. literatura słowacka /
- Henryk Sławiński (Lubań) – XIX – o. Tatry Słowackie /
- Tadeusz Sławiński (Lubań) – XIX – o. Tatry Słowackie /
- Irena Panowicz (Karpacz) – XIX – o. Prešov /
- Małgorzata Polańska (Piechowice) – XIX – o. Mała Fatra /
- Grzegorz Szmídt (Kowary) – XIX – r. powstanie słowackie 1944 r. /
- Jolanta Wierzbicka (Bolesławiec) – XX – o. Lipawa /
- Eugenia Kudera (Świeradów Zdrój) – XX – r. historia Rygi /
- Barbara Jaśniewicz (Piechowice) – XX – o. Cesis /
- Teresa Łukawska (Bolesławiec) – XX – o. Birsztany /
- Jerzy Młodnicki (Jelenia Góra) – XX – o. Valmiera /
- Teresa Materny (Jelenia Góra) – XX – o. Kuldiga, r. Polacy na Litwie /
- Zofia Klos (Opole) – XX – opracowanie przewodnika wycieczki /
- Krystyna Poglódek (Zgorzelec) – XX – r. Park Narodowy Neringa /
- Małgorzata Śniechowska (Zgorzelec) – XX – r. Park Narodowy Neringa /
- Kazimiera Praweńska (Zgorzelec) – XX – r. geografia Łotwy /
- Tadeusz Praweński (Zgorzelec) – XX – o. Park Narodowy Gauja /
- Maria Goraczewska (Jelenia Góra) – XX – r. Góra Krzyży /
- Urszula Czepiel (Bolesławiec) – XX – r. Jurmala /
- Elżbieta Czyżowicz (Bolesławiec) – XX – r. geografia Litwy /
- Romana Dobosz (Michałowice) – XX – r. ciekawostki kulinarne Litwy, Łotwy, Estonii i Finlandii + materiał drukowany /
- Jolanta Kawula (Bolesławiec) – XX – r. historia Litwy /
- Aldona Gardziej (Szklarska Poręba) – XX – o. Parnawa /
- Ryszard Chojnicki (Krotoszyn) – XX – r. Jezioro Pejpus /
- Andrzej Chojnicki (Krotoszyn) – XX – o. Otepää /

Aleksander Sobierajski (Jelenia Góra) – I – o. i kierowanie wycieczką /

Teofil Ligenza vel Ozimek (Jelenia Góra) – I o. i kierowanie wycieczką /

Zdzisław Gasz (Piechowice) – I – organizator / II – XX organizator i kierownik wycieczki
II – o. większość trasy / III – o. Legnica, Chocianów i inne / IV – o. r.
Architektura obronna gotyku – Paczków, o. r. martyrologia – Laminowice /
V – o. Zielona Góra, o. Ochla, o. Drzonków / VI – o. Kościan, o. Boszkowo,
o. Włoszakowice / VIII – o. cała trasa / IX – o. Inowrocław, o. Toruń /
X – o. Vrchlabi, o. Špindlerovy Mlyn, o. Pec pod Snežkou / XI – o. Dečín,
o. Jablonne v Podj. / XII – o. Olomouc, o. Austerlitz / XIII – o. Kutna
Hora i Sedlec, o. Chrudim / XIV – o. Libochowice, o. Louny, o. Pilzno /
XVI – o. Góra Krzyży, o. Suderva, o. Szydłów, o. Wilno: panorama miasta,
Antokol, r. geografia Litwy / XVIII – r. Saska Szwajcaria / XVIII – r.
Zbaraż i inne / XIX – r. geografia Słowacji, o. Rožnava / XX – o. Kowno,
r. geografia Estonii, r. historia Estonii /

III TO I OWO O WYCIECZKACH

Wieloletnim starostą wycieczek był Józef Mroziński – nauczyciel w-f ze Zgorzelca. Wyróżniał się dużą operatywnością działania. Nie było dla niego rzeczy niemożliwych do załatwienia, np. zamkniętych drzwi zabytków. Zawsze kogoś znalazł do ich otwarcia. Drugą jego specjalnością była znakomicie wyposażona w wiktuały podręczna torba. Czego tam nie było, a wszystko za sprawą zapobiegliwej żony Basi, o której wyrażał się z szacunkiem i chyba z pewnym respektem.

Od ukraińskiej wyprawy pojawiła się na wycieczkach Zofia Trajnowicz z Piechowic. Nieco marudna i zbyt przymuszająca się swoją ponoć bardzo słabą kondycją fizyczną, ale takiego specja od spraw cerkiewnych jeszcze nie mieliśmy. Mogła by iść w zawody z niejednym popem. Na ostatniej wycieczce okazało się, że potrafi znakomicie wszystkich rozśpiewać. Nauczyła nas pięknej piosenki „ Kwiaty polskie”, którą potem „ wręczaliśmy” każdemu solenizantowi. Tanio a sympatycznie. Po raz pierwszy mieliśmy hymn wycieczkowy a w dodatku ładny i patriotyczny.

Najbardziej wytrwałym uczestnikiem wycieczek spośród kierowników SSM, a ostatnio jedynym, jest Romana Dobosz z michałowickiego „ Złotego Widoku”. Otóż ta bardzo skromna osóbką na ostatniej XX wycieczce zaimponowała wszystkim ze znanstwem i z talentem zaprezentowanym tematem – kuchnia Litwinów, Łotyszów, Estończyków i Finów. Aż się obliżywalіśmy a większość zabrała do domu przygotowane przez panią Romę ściagi.

Ostatnie wycieczki realizujemy w coraz wygodniejszych warunkach, ale wspominaliśmy głównie te trudniejsze. Np. prawie wszyscy bywalcy wspominają nocleg w Ć. Budejowicach podczas XV wycieczki, kiedy to cała 49 osobowa grupa zanocewała w jednej sali sportowej. Uciechy było co niemiara. Kolację i śniadanie jedliśmy na stojąco przy kilku stołach ping-pongowych, do umycia i innych celów sanitarnych musiało wystarczyć 2 WC i tyleż samo umywalk. Zasyrialiśmy niemal na komendę. Grupa w pełni się zintegrowała.

W miarę upływu czasu rósł poziom przygotowywanych przez nas tematów wycieczkowych. Stało się sprawą ambicji, aby nie okazać się słabszym od innych, odwrotnie raczej zaimponować koleżankom i kolegom. Do takich wystąpień najwyższej klasy z pewnością można zaliczyć to co i jak przygotował Romek Binkiewicz na temat W. A. Mozarta. To była dobrej klasy audycja radiowa z podkładem muzycznym i słowem wiążącym, a wszystko to działo się w autokarze na trasie Linz – Salzburg.

Założeniem naszych wycieczek było i do dziś pozostało takie dobranie kierunków zwiedzania, aby zdobyte doświadczenie można było wykorzystać w praktyce szkolnej czy rodzinnej lub towarzyskiej. Od czasu, gdy ruszyliśmy poza granice kraju cały czas organizujemy wyjazdy na tereny pozostające poza zasięgiem głównej fali mody wycieczkowej. Dzięki temu jesteśmy prekursorami i popularyzatorami nowych, często bardzo ciekawych terenów, o których w kraju opowiada się niestworzone i niesprawdzone rzeczy. Takimi odkrywczymi wyjazdami były nasze wycieczki na Litwę (już dzisiaj coraz popularniejszą) i Ukrainę, czy wreszcie Czechy bez Pragi.

Sześć razy zorganizowaliśmy wycieczki na teren sąsiednich Czech omijając jednak konsekwentnie Pragę. Uwazaliśmy bowiem, że do Pragi można dojechać z każdym biurem podróży, natomiast piękny i interesujący kraj naszych sąsiadów jest warty szerszego niż tylko jego stolica poznania. I chyba się nie zawiedliśmy, bo świadczą o tym liczne powtórki naszych tras robione przez indywidualnych turystów a niekiedy także przez ambitniejsze biura podróży np. Maćka Stanisza.

Nocujemy najczęściej w schroniskach młodzieżowych, bo są tanie a w końcu wycieczki organizujemy pod szyldem PTSM. Różne mamy z tych noclegów wspomnienia. W Salzburgu kazali nam ściśle przestrzegać podziału na pleć, a część osób miała np. wspólne jedzenie.

Wynagrodziła tę niedogodność w pewnym sensie awaria automatu z coca colą. Trudno policzyć ile litrów tego napoju za darmo wypiliśmy.

Bardzo miłym momentem na wycieczce jest tzw. czas wolny i to zarówno ten na przerwę obiadową jak i wieczory po zakwaterowaniu się. Ileż to wspomnień z tym się wiąże. Np. wieczorne spacerunki po Kownie po Laisve i Aleja z jej wspaniałymi kawiarniami i knajpkami. Nie gorsze są chyba wspomnienia z wędrówek po starówce wileńskiej. Ostatnio doszły „białe noce” w Helsinkach i w Tallinie.

Ogromna większość wycieczek odbywała się w sympatycznej, prawdziwie turystycznej atmosferze, chociaż drobne zgrzyty się zdarzały. Do wyraźnie przykrych należą wspomnienia dwóch kolegów prowadzących pierwszą wycieczkę. Była na niej podobno jakaś paniusia z Bolesławca, której humory serdecznie obrzydzały całe 3 dni wędrówki po zabytkach klasy „0” na Dolnym Śląsku. Dobrze, że w następnych wyjazdach nie znalazła naśladowców i sama też na szczęście nie wróciła.

Jedną z najbardziej „chodzonych” wycieczek była wyprawa do woj. bielskiego. Cały drugi dzień został poświęcony na wędrówkę doliną Białej Wiselki na Baranią Górę, a potem przez Przysłop (schronisko PTTK), Pietraszonkę do Istebnej – Zaolzia, gdzie zakończyliśmy wędrówkę w uroczym schronisku młodzieżowym „Zaolziańska”, oglądając występy zespołu regionalnego. Trasa tego dnia została żartobliwie nazwana „Trasą śladami Gasza”, bo wszystkie miejsca na niej były związane z moimi młodzieńczymi latami i miejscami zamieszkania.

Skoro już wspomniałem o pieszej wędrówce to nie brakowało jej podczas 8-dniowej wyprawy na Słowację. Najpierw prawie wszyscy zdobyli Wielki Krywań w przepięknej Małej Fatrze, a w następnym dniu podzieleni na 5 grup zwiedzali Wysokie Tatry. Najbardziej pamiętam zadowolenie a nawet wręcz entuzjazm na twarzach grupy wycieczkowej prowadzonej przez Maćka Stanisza, która wróciła z całodziennej, trudnej wędrówki kompletnie przemoczona i zmęczona. Ulewa dodała jednak tej eskapadzie dodatkowego smaku i to się bardzo liczyło we wspomnieniach.

Coraz wygodniejsze warunki zakwaterowania, podział na 2-3 osobowe pokoje przyczyniły się jednak coraz częściej do dezintegracji towarzyskiej. Trudno ludzi zmobilizować do jakiegoś życia towarzyskiego wieczorem. Wszyscy raczej dzielą się na małe grupy. Tradycją wcześniejszych wycieczek – praktycznie do Ukrainy włącznie, były wieczorne spotkania np. przy piwku (w Czechach), podczas których omawiano m. in. planowane imprezy turystyczne, osiągnięcia naszych reprezentantów w konkursach itp. Dziś niestety to wszystko zanika a uczestnikami wycieczek stają się coraz częściej osoby przypadkowo związane z turystyką – raczej zaprzyjaźnione z kimś ze stałych bywalców. Nie zawsze jest to dobrym wyjściem i niekiedy rodzi nieporozumienia.

Po wycieczce na Ukrainę pojawił się pomysł spotkania „absolwentów wycieczki” jesienią, w którymś ze schronisk młodzieżowych. Wybór padł na sympatyczny obiekt w Bukowcu. W gościnnym przyjęciu pomagała kierowniczką „Skalniaka” Marylka Rudak. Z 47 uczestników zjawiała się połowa. Było bardzo sympatycznie, wspomnień, wymiany zdjęć też nie brakowało. Maciek Stanisza zaprezentował film video, z którego później opracowano kasetę rozprowadzoną między zainteresowanych.

XIX wycieczka na Słowację też zakończyła się podobnym spotkaniem, ale ze słabszą frekwencją i bez filmu video, ale za to z pięknymi fotografiami (P. Norko, M. Stanisza).

Od czasu rezygnacji z dalszego udziału w wycieczkach Józia Mrozińskiego funkcję starosty przejęła i piastuje do dziś Danka Bartosiewicz ze Świeradowa. Była przez szereg lat zastępcą starosty, a wyróżniała się na wycieczkach wieloma cechami. Należy do najwytrwalszych uczestników (opuściła tylko 1 wyjazd), jest niemal rekordzistką w prowadzeniu przewodnickim (jest zawsze znakomicie przygotowana), wykazuje dużą zaradność organizacyjną i pogodę ducha. Aby się dobrze przygotować do wycieczki potrafiła

np. pojechać miesiąc wcześniej do nieznannej jej Nysy i wszystko dokładnie spenetrować. Ale potem warto było posłuchać.

Dzisiaj podróżujemy coraz bardziej luksusowymi autokarami. Drzewiej bywało różnie. Po Opoliszczyźnie jeździliśmy starym jelczem ze straży pożarnej z Piechowic. Szczególnie zapamiętaliśmy przejazd szutrówką przez Kijów k/ Paczkowa. Tak się kurzyło, że „mieszkańcy” tylnej części autokaru byli biali. Inne ciekawe wspomnienia wiążą się z jazdą na trasie Dečín – Sloup (XI wycieczka). Do Sloupu autokar wjechał ciągnąc za sobą chmurę dymu. Zbiegła się cała wieś. Na drugi dzień podstawiono inny pojazd, ale „ zadymę” wszyscy długo pamiętali.

Obecnie bardzo rzadko korzystamy z miejscowych przewodników, sami robimy to lepiej. Mieliśmy niekiedy wspaniałych oprowadzających i jako taki został nam w pamięci geograf Misza na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie. Ale w tym samym Lwowie oprowadzali nas 2 mierni przewodnicy. Zasługą pierwszego z nich było jednak to, że zachęcił nas do udziału (szkoda, że nie wszystkich) w premierze opery „ Nabucco” Verdiego w przepięknej operze. Drugi – mający zamiar wyjechać na Zachód, poliglota, był bezradziejny. 2 godziny przed dojazdem do Parku Stryjskiego prosiłem go osobiście, aby wykorzystał czas wolny i coś niecoś sobie przeczytał. Niestety wiedzy wystarczyło na 2-3 zdania, resztę sam uzupełniałem.

Wspomnienia z dawniejszych wycieczek powoli się zacierają w pamięci, ale niektóre momenty są zachowane trwale. Osieczna – nasze miejsce noclegowe (3 razy) podczas zwiedzania woj. leszczyńskiego utrwaliła nam się m. in. w pamięci dzięki Balonowym Mistrzostwom Europy rozgrywanym w bliskim Lesznie. Część zawodników mieszkała z nami, ale co było najbardziej szokujące, zwłaszcza Skandynawowie, mieli zupełnie inne pojęcie na temat intymności niż my. Stąd też wspomnienia gołych zawodników i zawodniczek spacerujących po łazienkach a nawet do pokojów, należały do intrygujących. Ale ponoć turystyka uczy i dzisiaj już było by mniej zdziwienia po otwarciu się na Europę.

Przez nasze wycieczki przewinęło się w ciągu 20 lat około 300 uczestników. Większość z nich to autentyczni turyści związani z turystyką a szczególnie turystyką młodzieży szkolnej. Wielu uczestników ma najwyższe kwalifikacje turystyczne. Niekiedy uczestnicy robią dzisiaj sporą karierę zawodową. Walery Czarnecki z Lubania jest aktualnie starosta lubańskim. Inny przedstawiciel – także z Lubania Michał Turkiewicz jest posłem na Sejm RP i co najważniejsze wszędzie przyznaje się do swoich turystycznych korzeni, Krzysztof Białach pełni funkcję v-ce burmistrza Zgorzelca. Inni jeszcze takiej kariery nie zrobili, ale mają szansę. Niektórzy doczekali się pośmiertnego uznania – Rajd im. Henryka Laskowskiego w Lubaniu (uczestniczył w I- IV wycieczkach).

XX jubileuszowa wycieczka miała kilka wyróżników:

1. Była najdłuższa (13 dni) i najdalsza (autokar przejechał 4200 km).
2. Pierwszy raz gościliśmy osoby spoza byłego woj. jeleniogórskiego - 1 z Opola, 2 z Krotoszyna i 2 aż z ... Australii.
3. Pierwszy raz oglądaliśmy „ białe noce ...
4. Pierwszy raz mieliśmy swój hymn – „ Kwiaty polskie ...
5. Zobaczyliśmy najwięcej państw, bo aż 4.
6. Płynęliśmy promem morskim.
7. Mieliśmy dzięki Romie Dobosz dobre przygotowanie teoretyczne do konsumpcji różnych potraw regionalnych.
8. Nigdy jeszcze nie było okazji do degustacji tylu znakomitych smakowo wyrobów przemysłu spirytusowego typu Ryski Balsam, Vana Tallin, Saktinis (litewski).
9. Pierwszy raz otrzymaliśmy dzięki Zosi Klos z Opola skrótowy przewodnik trasowy (nawet z mapkami i planami miast).



0100122770

Wycieczka na Ukrainę – a było sporo obaw przed wyjazdem na jej teren – dostarczyła dużo wrażeń. Były wśród nich pozytywne np. wspaniała obiadokolacja i śniadanie w Stryju. Była też skromniutka kolacja przy jednej żarówce na całą salę w sanatorium dziecięcym w Jaremczy. Były niemal luksusowe noclegi w hotelu „Karpaty” we Lwowie (pokoje 2-osobowe, ja miałem apartament) oraz wieloosobowe pokoje w Jaremczy, gdzie gospodyni pytała nas czy chcemy się myć wieczorem, czy rano. Oglądaliśmy piękne, niekiedy świetnie utrzymane zabytki we Lwowie, w Ławrze Poczajowskiej czy na Górze Hoszowskiej, ale też silnie zdewastowane, wspaniałe siedziby naszych rodzimych magnatów w Złoczowie i Podhorcach. Ogromne wrażenie zrobiły na nas Kamieniec Podolski i wspaniałe położony nad majestatycznym Dniestrem Zamek w Chocimiu.

Na Słowację część z nasjechała z zapytaniem – czy jest tam co oglądać, podobno kraj biedny. Rzeczywistość przerosła nasze oczekiwania. Piękne górskie krajobrazy, ciekawe jaskinie, piękne zabytkowe miasta i miasteczka, malowniczo położone zamki lub ich ruiny, arcyciekawy, żywy skansen w Čičmanach i to wszystko uzupełnione jeszcze dobrymi drogami, czystością i ładem oraz niskimi cenami jedła i napojów. Nic dziwnego, że ze Słowacji wracaliśmy pełni wrażeń, a znaczna część z chęcią ponownego jej odwiedzenia. I tak rozprawiliśmy się z kolejnym, obiegowym poglądem, gdzie warto lub nie pojechać. Tak było zresztą dotąd wielokrotnie. Jeszcze parę krajów nam zostało, aby poobałać narosłe mity i uprzedzenia.

Nie mieliśmy podczas wycieczek sytuacji niebezpiecznych, stresujących z wyjątkiem...Do takich zaliczam incydent w Stryju. Na wieczorny spacer – jak to często robimy – po mieście wybrał się Leszek Koprowski w towarzystwie 3 pań – Doroty Kardeli, Wenaty Stawickiej i Elżbiety Maryniewskiej. Niestety miasto było nieoświetlone, zaś w szeregu miejsc zbierali się miejscowi młodzieńcy nieco podchmieleni. Zaczęło się zaczepianie naszej grupki. Całe szczęście Leszek wykazał dużą przytomność umysłu i bez żadnej dyskusji zarządził szybki powrót do bazy. Udało się wrócić szczęśliwie, a miałem sporego stracha. Może był on przepadny, ale licho nie śpi.

Wspominałem już o atrakcjach związanych z autokarami. Dodam jeszcze inny przykład. Na wycieczkę do Salzburga wynajęliśmy dość porządny autokar z PKS-u w Kamiennej Górze. Ładnie to on wyglądał, ale miał jedną wadę – cholernie słaby silnik. Przekonaliśmy się o tym w pierwszym dniu jadąc na nocleg do Zatonia k/ Českich Budziejowic. Zaplanowałem przyjazd na ok. 22⁰⁰, a wylądowaliśmy w zupełnie pustym i nieznanym miasteczku o 2⁰⁰ w nocy. Autokar pod każdą górkę – a tych w Czechach nie brakuje – redukuje szybkość do 30 km/godz. I tak męczylismy się przez całą wycieczkę planując też potem znacznie dłuższe czasowo przejazdy, oczywiście kosztem czasu wolnego i na zwiedzanie.

Po raz pierwszy zabraliśmy na wycieczkę osobę niepełnoletnią jadącą na Ukrainę. Był to Tomek Białach – podówczas absolwent szkoły podstawowej – syn jednej z naszych najbardziej zasłużonych uczestniczek – Urszuli ze Zgorzelca. Debiut okazał się bardzo udany. Tomek pomagał mamie w oprowadzeniu po Krzemieńcu, recytował poezję J. Słowackiego. W Słowacji wspólnie oprowadzali nas po Bańskiej Bystrzycy. Podczas XX wycieczki oboje oprowadzali nas po Helsinkach, a oprócz tego Tomek wspaniale zrelacjonował historię Finlandii. Najbardziej jednak zaszokował nas zaimprezowanym opowiadaniem o bitwie pod Kircholmem, a przecież zwiedzanie Salaspils czyli Kircholmu zostało postanowione z dnia na dzień.

Jadąc na Litwę szukaliśmy przede wszystkim jej związków z Polską, bo przecież trwały one setki lat. Stąd też ustawienie tematyki zwiedzania mocno do tego nawiązywało. Oglądaliśmy zabytki, szukaliśmy śladów po Mickiewiczu (specjalny temat opracował Paweł Kasprzyk) i innych wybitnych Polaków. Pięknie przedstawił nam historię współczesnej Litwy Krzyszto Górecki. Wiedzieliśmy jednak o nienajlepszych stosunkach polsko-litewskich we współczesnej Litwie. Niech pointą będzie wypowiedź staruszki Polki usłyszana w Suderwie – niewielkiej

wsi pod Wilnem. Na zapytanie jednego z naszych wycieczkowiczów – A jak się wam żyje na Litwie? – odpowiedziała: Na jakiej Litwie, my tu jesteśmy u siebie. W tym stosunku tkwi część dramatu Polonii litewskiej.

Ciekawym i niekiedy silnym wspomnieniem bywają wrażenia kulinarne. W każdym kraju szukaliśmy miejscowych potraw i niektóre nam bardzo smakowały. Z pewnością do nich należały litewskie cepeliny, bliny czy kołduny, ukraińskie pielmieni, słowackie haluszki z bryndzą czy czeskie knedliczki. Trzeba przyznać jednak, że najłatwiej wczuwalimy się w gastronomię popularnych napojów (niekoniernie wysokokowych).

Sześciokrotne wyjazdy do Czech utkwiły nam w pamięci m.in. dzięki niepowtarzalnym warunkom noclegowym. Wspominałem już o 50-cio osobowej sali sportowej w Ć. Budejowicach. W Ć. Lipie nocowaliśmy dzięki życzliwości miejscowej, a znanej mi działaczki turystycznej Helenki Landovej w młodzieżowym domu kultury okupując większość pokoi. Podobnie prosty był nocleg w domu młodzieży w przygranicznych Vejpřtach. Nieco bardziej elegancko było w Bernarticach w pobliżu Lubawki, gdzie jednak przeszkadzał nam (lub pomagał) zbyt długo otwarty bar piwny. Jedno jest pewne – noclegi te były tanie, a nawet bardzo tanie, a dzięki swojej wieloosobowości znakomicie nas integrujące towarzysko.

Ogromna większość uczestników zlecone im zadania przewodnickie traktuje bardzo serio i ambitnie. Marian Jabłoński przed oprowadzaniem potrafił na spenetrowanie z reguły nieznanego mu miasta, poświęcić sporą część nocy. Tak było m.in. w Ć. Budejowicach i w Stryju. W tym ostatnim tak intensywnie szukał wszelkich miejscowych informacji, że sprowadził do nas jakiegoś nieco podejrzanie wyglądającego księdza grekokatolickiego. Do dziś nie wiemy – Marian też – kim ten człowiek faktycznie był. Jedno jest pewne, że następnego dnia unikaliśmy go jak ognia.

Wielką frajdą na wycieczkach są mimowolne atrakcje. Takimi były z pewnością 2 śluby grekokatolickie we Lwowie, gdzie zgodnym chórem zaśpiewaliśmy młodej parze 100 lat, za co obsypano nas cukierkami. Atrakcją XX wycieczki – również nie planowaną – była plaża w Połudze. Wychodzący na przedśniadaniowy spacer panowie (nie wszyscy mieli to wyczucie) natrafili na teren pełny pań w strojach jak je Bozia stworzyła. Niektóre uczestniczki wycieczki dopytywały się gdzie można spotkać plażę męską.

W czołówce uczestników znajdują się:

I – II m - Danuta Bartosiewicz i Zdzisław Gasz – 19 udziałów

III m – Jerzy Rubach – 14

IV – V m – Anna Zwada i Józef Mroziński – 13

VI – IX m – Urszula Białach, Ewa Bienias, Paweł Kasprzyk i Roman Binkiewicz – 12

X – XII m – Anna Woźniak Danuta i Tadeusz Turczyński – 10

XIII – XVI m – Janina Jaworska, Kamila Komborska, Marian Jabłoński,
Krzysztof Górecki - 9

XVII – XXV m – Kazimierz Małek, Dorota Kardela, Marian Szulecki, Eugenia Kudera
Jolanta Wierzbicka, Leszek Koprowski, Jolanta Włosek, Piotr Gryszel,
Bogusław Chendoszko – 8.

Po jednej wycieczce zaliczyło 140 osób (49%); po dwie - 49 (17%), zatem osób sporadycznie biorących udział jest 66,7% czyli $\frac{2}{3}$. Dobrze to czy źle! Raczej to drugie, bo jest wiele osób przypadkowych, chociaż zdarzają się prawdziwe „perły”. Najlepsza frekwencja była na wycieczkach – XIV (50 osób) i XV (49), najślubsza I – 23 osoby. Średnia – 41 osób.

Uczestnicy wycieczek (rejestr udziału)

- 19 udziałów** - Danuta Bartosiewicz – SP Świeradów (I-XX z wyj. XI)
- Zdzisław Gasz – ZO PTSM/Kuratorium Oświaty (II - XX)
- 14 udziałów** - Jerzy Rubach – SPC Kamienna Góra (IV – XVI i XIX)
- 13 udziałów** - Józef Mroziński - ZSZ im. Boh. II AWP Zgorzelec (II – XIV)
- Anna Zwada – SP Łomnica (IV-V, VII-X, XII,XVI, XVIII i XX)
- 12 udziałów** - Urszula Białach – SP 5 Zgorzelec (VII-XX z wyj. XI i XIII)
- Ewa Bienias – SP 2 Lubawka (IV-V,VII,X XII-XVI, XVIII-XX)
- Roman Binkiewicz – Bolesławiec (II, II, VI-IX, XII-XVI i XVIII)
- Paweł Kasprzyk – SP Lubawka (IX-XX)
- 10 udziałów** - Danuta i Tadeusz Turczyńscy – ZSZ Lubań (I-X)
- + Anna Woźniak – Szklarska Poręba/Karpacz (V-X,XIII-XIV,XVI-XVII)
- 9 udziałów** - Krzysztof Górecki – SP nr 9 Bolesławiec (VI, IX, XI-XVII)
- Janina Jaworska – SP 3 Olszyna L. (I-IV, VII-XI)
- Marian Jabłoński – ZO PTSM (X, XI, XII-XV,XVII-XX)
- Kamila Komborska – Kowary/Jelenia Góra (IV-VI, IX-XIII, XIX)
- 8 udziałów** - Bogusław Chendoszko SP 2 Kamienna Góra (VIII-XV)
- Piotr Gryszel – Lwówek Śląski/Jelenia Góra (XI-XVIII)
- Dorota Kardela – SP Pisarzowice/SSM Rędziny (IV,VII-XI,XIII i XIX)
- Leszek Koprowski – PTSM Piechowice (X-XVI, XVIII)
- Eugenia Kudera – SP Świeradów (XII-XX z wyj. XIX)
- Kazimierz Małek – SZ Górn. Bolesławiec (II-IX)
- Marian Szulecki – SP1 Lubań (III-X i XII)
- Jolanta Wierzbicka – SP6 Bolesławiec (XII-XX z wyj. XVIII)
- Jolanta Włosek – SSM Lubań (X-XII, XIV-XVIII)
- 7 udziałów** - Michał Bauer – SP2 Kamienna Góra (VIII-XIV)
- Barbara Boładź – Rodziewicz – Leśna/Jelenia Góra (VIII-XIV)
- Janina Broda – Makuch – Jelenia Góra/Bolków (I-V, X-XI)
- Elżbieta Krausiewicz – SSM Jelenia Góra (VIII-XII, XV-XVI)
- Renata Kwiecień – Jabłońska – PTSM Jelenia Góra (XI-XX z wyj. XII,XV i XIX)
- Ryszard Smółka – SP Dobków (III-IX)
- Czesław Szmelter – PTSM Bolesławiec (III-VII, X-XII)
- 6 udziałów** - Marek Bergtraum – PTSM Piechowice (X-XIV i XVII)
- Urszula Czepiel – SP3 Bolesławiec (XIV-XVIII i XX)
- Elżbieta Czyżowicz – Bolesławiec (VII, XIII, XVI-XVIII, XX)
- Roman Dobosz – SSM Michałowice (XIV, XVI-XX)
- Kazimierz Juzyszyn – SP Szyszkowa (VIII-XIII)
- Barbara Kawalko – SP6 Bolesławiec (XI-XVI)
- Józefa Konopka – Kamienna Góra/Piechowice (I-VI)

- Joanna Ożarska – Wojcieszów/Jelenia Góra (I, II-V, VII-VIII)
- Ewa Parfianowicz – Wojcieszów/Jelenia Góra (V-VI, X-XI, XIV-XV)
- Michał Turkiewicz – SP3 Lubań (IX-XI, XIII-XV)

5 udziałów

- Zofia Andrzejewska – SP Świeradów (III-VII)
- Maciej Krzymuski – SP5 Kamienna Góra (VIII-XII)
- Krzysztof Raczek – SP1/2 Piechowice (XI-XII, XIV-XV, XVIII)
- Jan Stapor – SSM Kamień (X-XII, XIV-XV)
- Irena Szarszoń – SSM Karpacz (XI-XII, XIV-XV, XVII)
- Halina Szczepańska – LO Lubań (IV-VII, X)
- Barbara Żeleźniak – SSM Łagów (XII-XIII, XV-XVII)

4 udziały

- Ludwik Anioł – PTSM Lubań (III-IV, VII, IX)
- Elżbieta Biłska – ZO PTSM (IX, X, XIII, XIV)
- Henryk Czarnecki – ZSEn i Górn. Zgorzelec (VII, VIII, XI, XII)
- Małgorzata Dłużyk – Dienstbier – Bolesławiec (XV-XVII, XIX)
- Lucyna Dygas – Bolesławiec (III, VI, VIII, IX)
- Kazimierz Jaworski – Kamienna Góra (VIII-X, XII)
- Adam Kałwa – ZSZ nr 3 Jelenia Góra (III-V, X)
- Elżbieta Kapłon – SP 2 Zgorzelec (IV, VII, VIII, X)
- Elżbieta Kasprzyk – Kamienna Góra/Lubawka (XVI, XVIII-XX)
- Zygmunt Kułaga – Bolesławiec (XII-XV)
- Jerzy Laskowski – Lubań (I-IV)
- Jadwiga Niwińska – SP 3 Kamienna Góra (VI, VIII-X)
- Piotr Norko – Świerzawa (II, VIII, XI, XIX)
- Weronika Piróg – SP 9 Bolesławiec (X-XIII)
- Violetta Pogwizd – Bolesławiec (XV, XVII, XVIII, XX)
- Krystyna Rajfur – ZSGm Nowogrodziec (III, V, VI, VIII)
- Janina Rydz – ZS im. H. Sucharskiego Bolesławiec (III-V, VII)
- Sławomir Sobieski – PTSM Jelenia Góra (XII-XV)
- Stanisławie Beata (Podgórska) i Maciej – PTSM Piechowice (XIV, XV, XVIII, XIX)
- Zofia Trajnowicz – PTSM Piechowice (XVII-XX)
- Zinta Wilums – LO Lubań (V, VI, X, XVI)

3 udziały

- Gabriela Bednarek – Piszczowice k/ Kamiennej Góry (II-IV)
- Tomasz i Krzysztof Białachowie – LO/UM Zgorzelec (XVIII-XX/ VII-IX)
- Władysław Czyżowicz – Bolesławiec (XVII, XVIII, XX)
- Jerzy Frontczak – Bolesławiec/Szklarska Poręba SSM (XI, XIII, XIV)
- Maria Goraczewska – Jelenia Góra (XVIII-XX)
- Daniel Graczyk – PTSM Piechowice (XI-XIII)
- Elżbieta Grzyb – Bolesławiec (XVI-XVIII)
- Jan Hanc – ZS Weter. Jelenia Góra (VII, X, XIV)
- Elżbieta Krepska – PTSM Piechowice (XVI, XVIII, XIX)
- Teresa Kukurudziak – SP Stara Kamienica (V, VI, VIII)
- Henryka Łais – SP Mysłakowice (IV-VI)
- Teresa Maćkowiak – SP Miłków (VIII-X)
- Anna Matysiak – SP 1 Lubawka (XV, XVI, XVIII)
- Dorota Matysik – Bolesławiec (XVI-XVIII)

- Jan Owczarek – I LO Jelenia Góra (XVII-XIX)
- Kazimiera i Tadeusz Prawełscy –ZO PTSM Zgorzelec
- Henryk Sławiński – ZO PTSM Lubań (XVI, XVIII, XIX)
- Marek J. Trajnowicz – PTSM Piechowice (XI, XII, XIV)
- Halina Waśniowska – SP 1 Lubawka (VIII, XIII, XIV)

2 udziały

zanotowały spośród osób mniej lub więcej znanych dawniej lub obecnie w turystyce szkolnej:

- Walery Czarnecki – Lubań KO (XIV, XV)
- Józef Czurka – SP 6 Cieplice (I, III)
- Marek Dąbek – KTK „Morena” Piechowice (XIII, XVI)
- Kazimiera Głowacka – LO Bolesławiec (XIV, XV)
- Aneta Gryszel – PTSM Jelenia Góra (XV, XVIII)
- Jolanta Guła – Bernacka – SP 5 Lubań (VI, VII)
- Aldona Hormańska – PTSM Lubawka (XIV, XV)
- Monika Janowska – SP 3 Kowary (V, VI)
- Mieczysław Józefowicz – ZSZ Lwówek Śl. (VIII, IX)
- Krystyna Kaszkur – SP i G Stara Kamienica (XVII, XIX)
- Mirosław Kobiałka – SP Płuczki G. (VII, IX)
- Mirosław Kowalczyk – SP Miszkowice (XIII, XV)
- Małgorzata Krzyżak – SP Stara Kamienica (V, VI)
- Anna Koziół – LO Karpacz (III, IV)
- Stanisława Krosnowska – SP Kaczorów (IV, V)
- Alicja Majchrzycka – ZOW PTSM (II, III)
- Maria Rudak – SSM Bukowiec (X, XI)
- Tadeusz Sławiński – ZOTSM Lubań (XVIII, XIX)
- Aleksander Sobierajski – PTSM/ PTTK Jelenia Góra (I, XII)
- Irena Sokołowska – ZO PTSM Jelenia Góra (XV, XVII)
- Adam Spolnik – MOK Piechowice (IV, V)
- Marzena Szumachowska – ZSZ Bolesławiec (VI, VIII)
- Krystyna Umpirowicz – ZNP Szklarska Poręba (XVII, XIX)
- Barbara Władarska – SP Platerówka (V, VI)
- Elżbieta Wyrzykowska – Bolesławiec (XVI, XVIII)
- Janina Stankiewicz/Zwatrsko – ZSZ Nr 2 Jelenia Góra (II, III)

Wśród jednorazowych uczestników wycieczek działali względnie, działają w turystyce szkolnej i turystyce dorosłych, a także na rzecz ochrony przyrody:

- Teofil Ligenza vel Ozimek – PTSM/PTTK Jelenia Góra (nestor turystyki szkolnej) (I)
- Anna Norko – Świerzawa/ZOLOP Jelenia Góra (II)
- Elżbieta Kowalska – SP 4 Zgorzelec (dawniej czołowy działacz) (III)
- Maria Zomer – SSM Włosień (dawniej czołowe SSM) (III)
- Wanda Popielarz – (dawniej ZO PTTK Zgorzelec (III)
- Grażyna Juszczyk – (dawniej SP 2 Szklarska Poręba) (SKKT) (III)
- Michał Kowalski – (dawniej współkierownik SSM w Jeleniej Górze) (III)
- Danuta Rynkiewicz – Jelenia Góra ZO PTTK/ ZNP (V)
- Anna Makowska – Jelenia Góra ZO PTTK/ZNP (VI)
- Adam Rodziewicz – Jelenia Góra ZO PTSM/PTTK (VII)
- Waldemar Andryszak – PS/G Zgorzelec/ PTTK/ PTSM (VIII)

- Krzysztof Walusiak – Piechowice (PTSM) (XI)
- Janina Kalicka II LO Cieplice/ SKKT (XI)
- Agnieszka Treter-Kłysińska – SP I Piechowice (XI)
- Mirosława Witczak – Jelenia Góra (przewodnik sudecki) (XIII)
- Katarzyna Gazda – Piechowice/PTSM (przewodnik sudecki) (XIII)
- Stanisław Trzpis – SSM Jarkowice (XIII)
- Małgorzata Bugajny – SSM Karpacz (XIV)
- Aldona Paczos – Jelenia Góra (przewodnik sudecki) (XV)
- Andrzej Szklarz – Jelenia Góra SKKT (XV)
- Renata Horbacz – ZS El. - Mech Piechowice (koło krajoznawcze)(XV)
- Jolanta Fraćkiewicz – III LO Jelenia Góra/ SKKT (XV)
- Jan Prabucki – MDK Lubań (koło turystyczne) (XVI)
- Andrzej Mateusiak – prezes ZO PTTK w Jeleniej Górze (XVII)
- Marian Iwanek – Jelenia Góra (autor oprac. krajozn.) (XVII)
- Zbigniew Sobierajski – Kostrzyca (przewodnik sudecki) (XVIII)
- Antonina Sobierajska – Jelenia Góra (ZO PTTK-ZNP) (XVIII)
- Wenata Stawicka-Czerska – SP Porajów (SKKT) (XVIII)
- Eleonora Dziedzio – Jelenia Góra (ZO PTTK – ZNP) (XVIII)
- Monika Mísiewicz – SP Porajów (SKKT) (XVIII)
- Grzegorz Schmidt – LO Kowary (SKKT) (XIX)
- Artur Kril – Nowogrodziec/Gierałtów (SKKT) (IX)
- Łucja Olejniczak – SP Stara Kamienica (SKKT) (XIX)
- Małgorzata Polańska – PTSM Piechowice i Jelenia Góra (przewodnik sudecki) (XIX)
- Irena Panowicz – Karpacz (przewodnik sudecki) (XIX)
- Romuald Witczak – Jelenia Góra (autor oprac. przewodn.) (XIX)
- Krzysztof Podkowiński – ZO PTSM Lubań (XIX)
- Zofia Kłos – Opole (ZO i ZG PTSM) (XX)
- Andrzej i Ryszard Chojniccy – krotoszyn PTSM (XX)
- Aldona Gardziej – Szklarska Poręba (biuro podróży) (XX)
- Teresa i Wacław Materny – Jelenia Góra (ZO PTSM i PTTK) (XX)
- Teresa Łukawska – Bolesławiec (prezes ZO PTTK) (XX)
- Barbara Jaśniewicz – ZSEI.-Mech Piechowice (konk. krasom.) (XX)
- Małgorzata Śniechowska – Gimnazjum nr 1 Zgorzelec (LOP) (XX)
- Krystyna Pogłódek – SP 2 Zgorzelec (LOP) (XX)



010012 2770

1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022



81

Książnica Karkonoska
w Jeleniej Górze



03001-100122770